

Joseph kard. Höffner

CRKVA I PETROVA SLUŽBA DANAS

Isus je navijestio osnivanje svoje Crkve na izvorima Jordana, u blizini Cezareje Filipove: »Sagradit ću svoju Crkvu« (Mt 16,18). Crkva uključuje vjeru i službu. Radi njegove vjere, Petru je dano obećanje da će mu biti predani ključevi nebeskoga kraljevstva. Na obalama Genezaretskoga jezera Uskrsli povjerava Petru pastoralnu službu obećanjem: »Pasi jaganjce moje, pasi ovce moje.« Ali još jedanput povjeravanju te zadaće prethodila je Petrova ispovijest: »Gospodine, ti znaš sve, ti znadeš da te ljubim« (Iv 21,17). Izvršivanje, dakle, takve vrhovne službe u Crkvi bilo je uvjetovano sjedinjenjem s Isusom Kristom u vjeri i ljubavi. Najviša vlast odgovara najdubljem služenju u Isusu Kristu; onom Isusu Kristu, koji je stijena na kojoj Crkva imade svoj siguran temelj. Ipak, Krist je učinio od apostola Petra vidljiv znak svoje nazočnosti u Crkvi: »Ti si Petar i na toj stijeni sagradit ću svoju Crkvu« (Mt 16,18).

Vidljiv jamac jedinstva

Ključevi svetog Petra kroz vjekove su prenošeni od Pape na Papu. Na svršetku vremena posljednji pontifeks predat će ključeve Sinu čovečijem i sucu svijeta pri njegovu povratku na zemlju.

Papa, kao nasljednik apostola Petra — po božanskom određenju, a ne zbog povijesnog razvoja — posjeduje »punu vrhovnu i sveopću vlast nad Crkvom« (II. vat. LG 22). On čini nazočnim Krista u Crkvi. On je vidljiv jamac jedinstva i kontinuiteta Crkve.

Specijalan oblik vrhovne pastoralne vlasti Pape jest njegova neprevarljivost, koja je izražaj neprevarljivosti cijele Crkve i jamči da se Radosna Vijest naviješta potpuno i cjelovito. Papa naviješta vjeru po zapovijedi Krista i u sjedinjenju sa sveopćom Crkvom, s cjelokupnim biskupskim kolegijem, koji zajedno s pontifeksom, »bez te glave nikada, jednako je odgovoran za najvišu i punu vlast nad cijelom Crkvom« (II. vat. LG 22.).

Unutrašnje počelo jedinstva Crkve jest Isus Krist, nazočan svojim djelovanjem i svojom riječi uvijek u Crkvi. Postoji samo jedan Božji

narod, samo »jedan Gospodin, jedna vjera, jedno krštenje« (Ef 4, 5); samo jedno spasenje, jedna ljubav, »nikakva različnost zbog rase, etničke pripadnosti, razlike društvo-vne ili spola« (LG 32).

Čudesno je i utješno da postoji Crkva u ovom sekulariziranom svijetu, ovaj Božji narod koji putuje, koji je uzdigao među narodima znak Kristove ljubavi. Crkva će, sigurno, naći svoju puninu tek »u veličanstvu nebesa, kad nastupi vrijeme sveopće obnove« (LG 48).

Sada Crkva živi u ovom svijetu, prolazi kroz nesvladive kontraste: pojava je povijesno-društvo-vna i božanska tajna; djeluje u ovom svijetu, ali nije od ovoga svijeta; plod je spasenja i put spasenju; tijelo je Kristovo u svojoj istovjetnosti s Kristom, koji je njegova glava, i Božji je narod na putu u svojoj neistovjetnosti s Kristom prema kome je na putu; položaj svećenika i ostalih vjernika u Crkvi; vrhovna vlast posvećivanja i područje jednostavnog izvršivanja jurisdikcije; vlast i sloboda u Crkvi; karizma i služba u Crkvi...

Između kriza i nada

S obzirom na krizu, koja danas zahvaća svaki autoritet, ne treba se čuditi ako se oštro napada također i služba Crkve, napose ona Petra. To je kriza, koja se ipak ne smije promatrati sama za sebe, nego u najširoj kompleksnosti. Prije svega, kriza službe Petra jest kriza Crkve. Problem obuhvaća tri područja: ustrojstvo Crkve, poslanje Crkve i poklad vjere Crkve.

Ne mali broj njih prikazuju jednostrano sliku »Božjega naroda na putu«, zamišljajući je kao potpunu demokratizaciju Crkve, pozivajući se za to na II. vatikanski sabor. Oni čak traže da se demokratizacija protegne na vjeru, ukoliko Sabor propisuje ne-moći-zabluditi u vjeri »općenitosti vjernika«, tj. »smislu nadnaravne vjere svega puka« (LG 12). No, ne vodi se briga o tome da Sabor u spomenutom tekstu stavlja smisao vjere Božjega naroda izričito pod »vodstvo svetoga pastoralnoga učiteljstva, kojega vjerno slijedeći, Božji narod ne prima više riječ ljudi nego stvarno riječi Boga« (LG 12).

Odredbom svoga osnivača (utemeljitelja) Isusa Krista, ustrojstvo Crkve nije demokratsko nego hijerarhijsko, to će reći božanskoga podrijetla. U Crkvi ne polazi sva vlast od naroda, koji bi u tom slučaju upravljao vlastitim vrednotama, nego od Krista koji je uz ostalo svojoj Crkvi dao dobra spasenja i pozvao Papu i biskupe da upravljaju njegovom Crkvom. Tko traži smanjenje službe Petra, ne samo da radi neodgovorno, nego radi protiv volje Krista, koji je utemeljio svoju Crkvu na Petru.

Različiti oblici odgovornosti

Hijerarhijsko ustrojstvo Crkve ne isključuje već pretpostavlja da svi vjernici »imaju aktivnog udjela u životu i djelatnosti Crkve«. Crkva

je po svojoj naravi svećenička. Svi krštenici, »radi preporoda i pomažanja s Duhom Svetim«, postaju posvećeni »u svetom svećeništvu«, da mogu naviještati djela onoga koji »ih je pozvao iz tame u svoje divno svjetlo« (LG 10). Zapovijed Krista da rade »kao učitelj, djelitelj Božjih tajna« među narodom, poziv je na službu za druge. I zaista postoji mnogovrsnost darova i služba, koja ujedinjuje sinove Boga, ukoliko »sve to izvršuje samo i jedino Duh« (1 Kor 12, 11). Svi oni koji u Crkvi vrše službu jesu zajedno s ostalim vjernicima »učenici Gospodina« i »braća među braćom«.

Iz sveopćeg svećeništva vjernika sigurno ne proizlazi mogućnost demokratizacije Crkve; ipak mogu postojati oblici suodgovornosti i, u tom smislu, »demokratizacija« Crkve. Znak suodgovornosti u jednoj biskupiji je vijenac »radnih skupina« koje su oko biskupa: katedralni kaptol, biskupsko vijeće, biskupijsko vijeće, prezbiterijalno vijeće, pastoralno vijeće itd.

Davati i prihvaćati savjete ujedinjuje sve i stvara jedan zajednički mentalitet i djelovanje. O tome je duboko uvjeren Pavao VI. Dio rimskih kongregacija tvore biskupi cijeloga svijeta. U tom je pogledu od velikog značenja također rimska biskupska sinoda. I zato je to žalosnije pozivanje na demokratski princip, kad se pokušava mijenjati ustrojstvo od Krista dano Crkvi i, napose, kad se pokušava uzdrmati položaj službe Petra. Pontifeks nije generalni direktor Crkve, demokratski izabran.

Socijalistička utopija

Temeljna antropocentrična tendencija nove ere izražena je u individualističkim, ali također i u kolektivističkim idealima. Iznenaduje činjenica da poslije drugog svjetskog rata neke teološke interpretacije s posebnim žarom kao da nastoje prilagoditi se socijalnom aspektu čovjeka i na isti način kao da teže dati jedan novi kritičko-povijesni sadržaj poslanja Crkve. No ako se Crkva udaljuje od poslanja koje joj je Krist povjerio, tim se također razara i sekularizira služba Petra.

Služenje Crkvi ne iscrpljuje se u socijalnoj kritici, u pomoći zemljama u razvoju i u sociologiji. Crkva mora ostati vjerna svom primarnom poslanju: naviještati ljudima spasenje, dano im od Krista. Pa kad bi čitavo čovječanstvo postalo društvo blagostanja i kad bi glad bio svuda nadvladan, poruka Kristova spasenja ostala bi jednako nužna i uznemiravajuća kao i danas.

Danas je veoma potrebno voditi brigu o socijalističkoj utopiji koja — zamišljena u horizontalizmu — ne razlikuje jasno zemaljske socijalne reforme i eshatološkog spasenja. Kršćanin znade da prije posljednjega suda ne može postojati nikakav idealan socijalan poredak, unatoč prorocima s istoka i sa zapada. Nemoguć je, u ovom svijetu, izlazak iz nenužnosti i ograničenosti čovjeka u kraljevstvo konačne i vječne slobode.

Na svršetku vremena zemaljska uređenja i ustanove neće sasvim postići stanje jednog kršćanskog savršenstva, nego će biti svladane i suđene Kristovim povratkom (Rim 3, 6).

Naravno, to ne znači da se Crkva smije nezanimati za socijalno stanje. Krist je otkupio čitava čovjeka. Bilo bi jednako sumnjivo shvaćanju kršćanske poruke spasenja kad bi se u njoj htio vidjeti samo poziv pojedinačnoj duši i ograničiti je na pokušaje pojedinačnih utjeha. Suprot veoma raširenom supranaturalizmu potrebno je naglašavati da i poslije istočnog grijeha postoji — smješten u socijalnu dispoziciju čovjeka — poredak ljudske suradnje, koji Bog hoće. Bog nije napustio svoga neprijatelja, paloga lava. Sigurno imaju svoje značenje suprotstavljanja »Crkva i svijet«, »Crkva i država«, »milost i narav«, ali ne smiju biti shvaćena kao da bi Crkva bila izvan svijeta. Pontifeksi, i ne samo Pavao VI., naviještali su poruku Kristovu također na polju političkom, socijalnom, nacionalnom i internacionalnom. A Petrova služba bitno je više nego jedna socijalna pomoć.

Opasnost za vjeru

Poremećaji koji proizlaze iz krize obično pogadaju Crkvu žestokim načinom u njenom najosjetljivijem području, u njenoj vjeri. Također i danas to biva potvrđeno iskustvom povijesti Crkve.

Poremećaj prijeti pokladu vjere i njenoj srži i u njenoj neprekinutosti. Zato je njeno učiteljstvo i služba pape najjače napadnuto. Ipak, u aktualnoj situaciji Crkve ostaje zajamčena neprekinutost vjere. Opasnost je da, »s težnjom stvoriti novo leksikalno izražavanje, sama vjera se liši svog temeljnog sadržaja« (de Lubac).

Moderno društvo blagostanja napustilo je čudesno neraspoloženje i oštru napetost. Nitko se ne ljuti ako onaj, tko misli drukčije brani svoja mišljenja i svoje probitke. Ipak, treba se podsjetiti surovog tona, koji se često upotrebljava, i agresivnosti, kojoj se često daje izljeva.

U Crkvi se također često sukobljuju sa strašću oprečna mišljenja; mislim na suprotnosti između svećenika i laika, između učitelja i biskupa, između progresista i konzervativaca, između mladih i starih osoba, između župnika i kapelana.

Emocije se usmjeruju, s posebnim žarom, protiv Pape i tim protiv autoriteta Crkve, koji je često — kako piše Henri de Lubac — gledan samo »kao izvanjska moć, čak neprijateljska«, koji izvršuje svoju tiransku zadaću. A dodajmo tome da mnogi kritičari posjeduju naglašenu svijest sebe, uvjereni o svojoj proročkoj superiornosti. Zavaravaju se misliju da bi stvari išle bolje po Crkvu kad bi Papa radio kako oni drže da je pravo.

Svakog dana kruži surov termin »alijenacija«, »frustracija«. Postoji jedna autoalijenacija, koja se izjednačuje s najvišom slobodom i s najpotpunijim razvojem tako da možemo reći s apostolom Pavlom: »Ne živim

više ja, nego Krist živi u meni« (Gal 2, 20). Krist je sigurno jedan drugi, ali nikada stranac. Bog nije nikada stran. Kad on zove, unutrašnje mi je bliži od mene samoga. Udaljuje se onaj tko ne želi slušati poziva i zavrata se u sebe samoga.

Mi moramo proživljavati i naviještati ovu poruku s entuzijazmom. Bez entuzijazma, naime, postaje izdajnička riječ, »bez duha«.

Jači od bilo kakve snage ljudi

Krist je dao svojoj Crkvi obećanje veće od onoga danog svakom pojedinom od nas. Zato pripadati Crkvi nezaslužena je milost Božja. Danas se buni protiv Crkve bilo tko tvrdeći da su ga krstili, a da ga nisu pitali. A krštenjem nije se susreo s prisilom, već naprotiv s prethodnom ljubavlju Božjom. Mi možemo odbaciti ljubav Božju, ali ne možemo ne dopustiti da se Bog brine za nas, da ima milosrđa s nama.

Ljubimo Crkvu u njenoj konkretnoj aktualnoj situaciji, no ne Crkvu koja ne postoji, koju stvaramo među oblacima. Kršćanin vjernik ljubi Crkvu unatoč njenim slabostima pa i unatoč naborima ako katkad to Crkvu unatoč njenim slabostima pa i unatoč njenim naborima ako katkad to može biti ljubav, koja trpi za Crkvu. I apostol Pavao trpio je za korintsku Crkvu: za njezinu klijentelističku narav, za njezinu aroganciju, za gorku kontroverziju u euharistijskom slavlju, za podnošenje nečistoće, za sumnju u uskrsnuće. Ipak, Apostol je korintsku Crkvu ljubio!

Nasuprot tvrdnje: »Crkva bi trebala...« moramo reći »ja bih trebao...«

Pavao VI. izvršuje službu Pape, tj. oca Crkve, ne u naravnom značenju, nego u onom duhovnom kao onaj koji probuđuje, zaštićuje i skrbi se za život Krista u srcima vjernika. Pomažimo ga svojom ljubavlju i svojom vjernošću. Ne izgovarajmo — kako neki čine — Confiteor u pogrešnom obliku. Ima ih koji se obraćaju Pontifeksu i izjavljuju: »za tvoj grijeh, za tvoj grijeh...« Sveti Otac zna slabosti i muke Crkve, ali i vlastitu slabost i tjeskobu.

Neka tješi i njega i nas riječ Pisma: »ludost Božja« je mudrija od mudrosti ljudske i »slabost Božja« jača je od svake snage ljudske.

L'Osservatore Romano, 28.—29. VI. 1971. br. 147, str. 3.

Preveo: *Stjepan Šegudović*